

25 números

Josep Lluís Doménech

Doctor en Química

En el primer número de DAUALDEU manifestàvem que l'objectiu de la revista era explicar els avanços científics. Després de 25 números, continuem amb aquest mateix propòsit, convençuts de la importància de la divulgació científica dins les societats avançades. En aquest número abordem alguns dels reptes a què la divulgació s'encara actualment.

Sabem de cert, pels exemples que testimonia la història, que fins les primeries del s. XIX tot el saber científic podia ser comprensible per a una persona considerada culta. Ara com ara, però, el volum dels coneixements científics ha crescut tant que això és impossible. La situació ha arribat a un extrem que, fins i tot, els experts en un camp es comporten com a profans en altres àrees.

Si això s'esdevé entre els científics, què no passarà amb la gent que no són professionals de la ciència. Lluny de condemnar la gran majoria de la població a l'analfabetisme científic, la societat ha de conèixer les aportacions de la ciència. Els desenvolupaments científics afecten la societat, formen part de la cultura i han de ser coneguts pels ciutadans. Això, és clar, no significa dominar fins l'últim detall les idees científiques, però sí disposar d'un cert coneixement de les més rellevants. En la tasca de comunicació juga un paper protagonista l'ensenyament, però també la divulgació científica. La tasca dels divulgadors és difondre els coneixements de manera que els continguts siguin assequibles i intel·ligibles per al públic no especialitzat.

El fet, però, que aquest grup de no especialitzats siga tan vast i divers, amb nivells de coneixement molt diferenciats, fa de la divulgació una activitat complexa, i és que allò que per a una persona pot ser un coneixement trivial, per a una altra pot representar una barrera difícilment franquejable.

La importància de la divulgació no acaba en aquesta funció d'agent cultural. Incideix també en els àmbits socioeconòmic i polític. Els recursos econòmics que permeten als científics abordar els problemes que ens preocupen els aporta la societat i els científics ens han de convèncer de la conveniència d'investigar uns problemes i no altres, mitjançant la difusió d'explicacions simplificades, divulgatives. També, per a prendre decisions fonamentades sobre qüestions tan transcendents, com ara, la clonació humana, el canvi climàtic, la producció i consum d'aliments transgènics o l'ús de l'energia nuclear, els ciutadans necessitem formació, necessitem divulgació. És més, la divulgació és vital per a la mateixa ciència. Així, alguns sociòlegs han proposat que els desenvolupaments científics només adquireixen aquest estatus si han sigut comunicats amb èxit a la societat, és a dir, si la societat els ha assumit i els fa servir.

Tanmateix, açò que sembla tan obvi no és compartit per una part de la comunitat científica. No són pocs els científics que han criticat la distorsió o degeneració que suposa l'activitat divulgadora, pel fet de simplificar un coneixement complex. Un exemple poc conegut és el rebuig de la candidatura de **Carl Sagan** a ingressar en l'Acadèmia de Ciències dels Estats Units, la institució científica de major prestigi d'aquest país, i que entre altres quefers assessora el govern en temes científics.

Conta **William Poundstone** en *Carl Sagan. Una vida en el Cosmos* que el 1992, **Stanley Miller**, membre de l'Acadèmia, va presentar Sagan com a candidat a formar part d'aquest prestigiós club. Sagan era un astrònom que havia sigut professor en Harvard i en Cornell, havia publicat més de 100 articles en revistes d'impacte i havia rebut un grapat de doctorats honoris causa i més de 60 premis i medalles. Sagan era un personatge popular, sobretot, per la seua activitat divulgadora, especialment, per haver dirigit i presentat, en els anys 80, la sèrie documental de TV *Cosmos. Una viatge personal*.

Miller es va adreçar als acadèmics col·legues de Sagan demanant-los que avalaren la seua candidatura. Alguns s'hi negaren: "No el vaig avalar perquè no coneixia res fet per Carl que mereixerà açò", va dir un; "En realitat, mai no va fer ciència ... mai no descobrí res que anara associat al seu nom", va dir un altre. De tota manera, com que una majoria l'avalà, Miller va tirar endavant.

Les normes de selecció permeten als acadèmics recusar un candidat, i quan això ocorre, s'enceta un debat. En tota la història de l'Acadèmia això només havia passat una vegada. La de Sagan fou la segona.

El tema central del debat no foren les aportacions de Sagan a l'astronomia, sinó la seua activitat divulgadora. Alguns acadèmics acusaren Sagan de ser un científic de segona, de no tenir prou vàlua. En concret, **F. Albert Cotton**, (autor de *Química inorgànica avançada*, un llibre que s'estudiava en les facultats de química espanyoles els anys 70), va relacionar la participació de Sagan en la divulgació de les ciències com a "simptomàtica de la seua incapacitat per fer ciència". L'acceptació de la candidatura exigia una majoria de dos terços dels acadèmics presents, i Sagan no l'aconseguí.

A més de dedicar aquest número 25 a la reflexió sobre la divulgació científica, l'associació MERIDIÀ ZERO, editora de la revista, per tal de commemorar aquest nombre singular, ha organitzat una exposició sobre la mesura del meridià terrestre per astrònoms francesos, una tasca en què la comarca tingué un paper rellevant, fet que encara és desconegut per una part de la població. Hi esteu tots convidats.